

УДК 343

Міщенко Ю.О.¹

¹ студ. гр. Ю-114м ЗНТУ

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СПАДКУВАННЯ АВТОРСЬКИХ ПРАВ

За загальним правилом, спадщину складають усі права та обов'язки, які належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини і не припинилися внаслідок його смерті. Разом з тим, ст. 1219 ЦК України зазначається, що до складу спадщини не входять права та обов'язки, що є нерозривними зі спадкодавцем, тобто, особисті немайнові права. Визначаючи коло майнових авторських прав, необхідно керуватися нормами глави 35 і 36 ЦК України, а також враховувати положення Закону України «Про авторське право і суміжні права». Згідно з чинним законодавством, у спадщину передаються: майнове право на використання твору, виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами та інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Процес переходу майнових прав автора у спадок здійснюється у загальному порядку і може відбуватися за заповітом та за законом. У разі спадкування авторського права за заповітом, то воно може належати особі, яку призначено заповідачем – суб'єктом авторського права. У разі такого

спадкування автор може передати права у спадщину на твори, які вже створені та опубліковані, а також на такі, що можуть бути створені у майбутньому, та на твори, які ще не оприлюднені. Під час здійснення спадкування за законом воно не залежить від волі спадкодавця і можливе у таких випадках:

спадкодавець не залишив заповіту;

заповіт визнано недійсним в цілому або окреме його розпорядження;

спадкоємці за заповітом відмовилися від прийняття спадщини або не прийняли її;

особа, яка зазначена у заповіті як спадкоємець, померла до відкриття спадщини;

заповіт охоплює лише частину спадщини.

Найбільше практичне значення з вищенаведених авторських прав мають право на використання твору та виключне право дозволяти використання твору. З виключного права на дозвіл або заборону використання твору іншими особами випливає ще одне майнове право, а саме право автора або іншої особи, яка має авторське право, вимагати виплати винагороди за будь-яке використання твору, окрім випадків вільного використання твору. Під час передавання такого права набувач автоматично набуває ще й право на авторську винагороду за використання твору іншими особами. Так, право на винагороду є невід'ємним від виключного права на дозвіл або заборону використання твору й не може передаватися окремо від нього. Слід звернути увагу на різницю між спадкуванням права вимагати виплати винагороди за використання твору та інших майнових авторських прав та спадкуванням авторської винагороди, яка нараховується за життя автора, але яку він своєчасно не отримав, або яка була нарахована згідно з авторського договору на використання твору, вже після смерті автора, але до прийняття спадкоємцями спадщини.

Право спадкоємців на винагороду закріплено у випадку права слідування. Відповідно до ст. 27 Закону України «Про авторське право та суміжні права» «автор твору образотворчого мистецтва, а у разі його смерті – спадкоємці впродовж строку дії авторського права користуються щодо проданих автором оригіналів творів образотворчого мистецтва невідчужуваним правом на одержання п'яти відсотків від ціни кожного наступного продажу твору через аукціон, галерею, салон, крамницю тощо, що йде за першим його продажем, здійсненим автором твору. Виплата винагороди у цьому випадку здійснюється зазначеними аукціонами, галереями, салонами, крамницями тощо». ЦК України називає це право – правом автора на частку від суми продажу оригіналу твору.

Право слідування носить двоякий характер, через це воно не відноситься ані до майнових, ані до особистих немайнових прав. Майнова

природа права слідування визначається зв'язком з його переходом у спадщину і дією продовж строку, який встановлюється для майнових авторських прав, а немайнова – неможливістю відчуженості ні автором, ні його спадкоємцями цього права іншим особам. Тобто, якщо спадкоємці передають свої виключні майнові права на твір іншим особам, за ними все одно залишається право слідування. Отже, остаточно статус права слідування, є незрозумілим, тобто, можна визначити, що воно має особливий статус. Слід зробити акцент й на тому, що перехід права слідування у порядку спадкового правонаступництва законодавство деяких країн світу не передбачає. Право слідування в таких країнах, як Німеччина, Чилі, Італія припиняється зі смертю автора.

Багато дискусій відбувається і навколо права доступу до твору образотворчого мистецтва. Ст. 26 Закону України «Про авторське право і суміжні права» визначає, що автор твору образотворчого мистецтва з метою його використання для відтворення має право вимагати доступу до цього твору, у випадку передачі твору образотворчого мистецтва у власність іншій особі, за умови, що це не порушує законні права і інтереси власника даного твору. Водночас, без достатніх підстав, власник не може відмовити автору в доступі до вказаного твору. Специфіка розглянутого права визначається тим, що на відміну від інших немайнових прав, воно припиняється у момент смерті автора, бо через свій характер вже не може реалізуватися. Отже, спадкування права доступу є неможливим, а при переданні виключних майнових прав на твір образотворчого мистецтва це право у автора все одно залишається.